

ELŐTERJESZTÉS

a Képviselő-testület 2026. február 10-i ülésére,
valamint azt megelőzően a Köznevelési, Kulturális és Sport Bizottság ülésére

Tárgy: Halásztelek Értéktár Bizottság éves beszámolója, 2025

Napirendi pont:

Előterjesztő: Diószegi Albert, Márai Kult Halásztelek igazgató

Az előterjesztést nyilvános ülésen kell tárgyalni.

A határozat elfogadása egyszerű szavazattöbbséget igényel.

Tisztelt Képviselő-testület!

Tisztelt Köznevelési, Kulturális és Sport Bizottság!

Halásztelek Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 161/2023.(XI.08.) számú Képviselő-testületi határozatával létrehozott Halásztelek Települési Értéktár Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) Működési Szabályzata szerint a Bizottság évente egy alkalommal beszámol tevékenységéről Halásztelek Város Önkormányzata Képviselő-testületének.

Az éves beszámolót Diószegi Albert, a Halásztelek Értéktár Bizottság elnöke, valamint Kálóczy Béla és Mlecsenkov László tagok készítették el.

Kérem a beszámoló Képviselő-testület általi jóváhagyását!

A fentiek alapján kérem a tisztelt Képviselő-testületet az előterjesztés megtárgyalására és a határozati javaslat elfogadására!

Határozati javaslat

Halásztelek Város Önkormányzatának Képviselő-testülete úgy dönt, hogy A Halásztelek Értéktár Bizottság éves beszámolóját jóváhagyja.

Határidő: azonnal

Felelős: Diószegi Albert

Halásztelek, 2026. január 28.

Diószegi Albert
Márai Kult Halásztelek igazgató

Törvényességi szempontból ellenjegyzem:

.....
dr. Mészáros Zoltán Jegyző

A HALÁSZTELEK ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA 2025

készítette: Diószegi Albert, Kálóczi Béla, Mlecsenkov László

1. ELŐZMÉNYEK

1.1. A Helyi értéktárakról

„az értékfeltárás a Kárpát-medencei nemzetegyesítés eszköze” (Nagy István agrárminiszter)

Az értékpiramis csúcsán a Hungarikumok állnak. Alulról építkező elv szerint működik a rendszer, bárki javasolhat értéket az alap szintű értéktárakba. A nemzeti érték felterjeszhető a Hungarikum Bizottsághoz a Magyar Értéktárban található kiemelkedő nemzeti értékek közé, majd a Hungarikumok Gyűjteményének hungarikumai közé.

forrás: hungarikum.hu

A rendszerezés kategóriái:

- Agrár- és élelmiszergazdaság
- Egészség és életmód
- Épített környezet
- Ipari és műszaki megoldások
- Kulturális örökség
- Sport
- Természeti környezet
- Turizmus és vendéglátás.

1.2. Települési értéktár

A magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény 3. §-a alapján a települési önkormányzat Települési Értéktár Bizottságot és települési értéktárat hozhat létre.

Halásztelek Város Önkormányzata Képviselő-testülete a **161/2023.(XI.08.)** számú egyhangú **Képviselő-testületi határozattal** létrehozta a **Halásztelek Értéktár Bizottságot**. Elnöke: Diószegi Albert igazgató, Márai Sándor Közművelődési Intézmény és Városi Könyvtár. Tagok: Mlecsenkov László, történész, családfa kutató és Kálóczi Béla.

1.3. A Halásztelek Települési Értéktár célja

Felkutassa, azonosítsa a Halásztelekhez kapcsolódó nemzeti értékeinket. Ezek minősítése, lajtromozása, az eljárás lebonyolítása, információszolgáltatás az értéktár bizottság feladata.

Valamely értékhordozónak a listára kerülését bárki kezdeményezheti egy erre rendszeresített adatlap kitöltésével és kellő indoklással alátámasztva. A formanyomtatvány az alábbi linkről letölthető: <https://www.hungarikum.hu/hu/content/javaslat-bekuldese>

A helyi értéktár adatait a bizottság a vármegyéhez továbbítja, ahol dönthetnek a vármegyei értéktárba való felvételről. Ez a folyamat akár az országos szintű nemzeti értéktárig, majd a kiemelkedő nemzeti értéket hordozó hungarikummá történő minősítéséig terjedhet. A helyi

értéktárba kerülő adatok reklámhordozókká válhatnak, turisztikai, gazdasági jelentőségük lehet, és nem utolsósorban a településhez való kötődést erősíthetik.

2. ESEMÉNYEK 2025-ben

A Halásztelek Települési Értéktár (a továbbiakban: HTÉB) számos cikkben, facebook posztban, személyes találkozón és rendezvényen hívja fel a figyelmet közös értékeinkre. A Lakihegy Rádió, a Buda környéki Televízió és a Márai Sándor KMI Youtube csatornáin számos riport, valamint a Halásztelki Hírmondó hasábjain tudósításaink elérhetők a témában. A HTÉB információt szolgáltat, adatot gyűjt és bátorítja Halásztelek polgárait, hogy aktívan vegyenek részt az értéktárban. A Nemzeti Művelődési Intézet által koordinált pályázatokon keresztül, a Márai Sándor Közművelődési Intézmény és Városi Könyvtár, valamint Halásztelek Város Önkormányzata segítségével az alábbi programok megszervezésében vett részt a HTÉB:

2.1. „Halásztelek 75” fotópályázat 2025.04.28-06.06.

2025-ben Városunk 75 esztendeje önálló település. Az ünnepi évben a Halásztelek Települési Értéktár és Halásztelek Város Önkormányzata fotópályázatot hirdetett. A beküldött helyi vonatkozású pályaművek tükrözik, hogy mit is jelent az alkotónak a településünk. Fő kategóriáink a természetfotó és a „streetfotó” voltak. 53 kép érkezett 9 fotóstól, mindannyian ajándékban részesülnek, de a legjobbakból válogatva kiállítást szerveztünk a Malonyay-kastélyban és a Márai Sándor Művelődési Házban.

Halásztelek ,75 fotópályázat

- 53 kép 9 fotóstól

Természetfotó

1. helyezett: Szemán Péter – Szülői gondviselés
2. helyezett: Rávai Szilvia – cím nélkül
3. helyezett: Tóth Mariann – A gáton túl

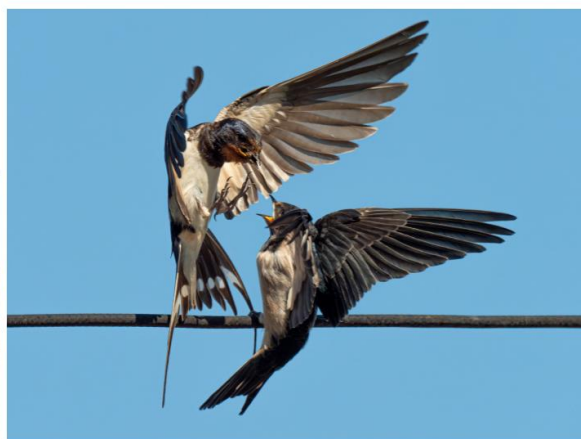
Streetfotó

1. helyezett: Tóth Mariann – Visszapillantás
2. helyezett: Tóth Mariann – Nyár esti pompában
3. helyezett: Oláh Attila – cím nélkül

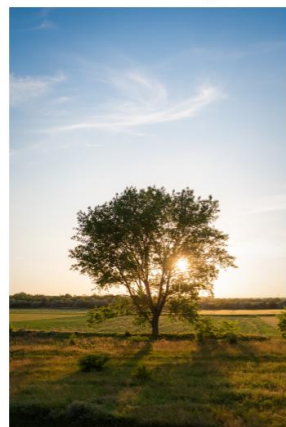
Halásztelek ,75 fotópályázat - Természetfotó

II. Rávai Szilvia – cím nélkül

I. Szemán Péter – Szülői gondviselés

III. Tóth Mariann – A gáton túl

Halásztelek ,75 fotópályázat - Streetfotó

II. Tóth Mariann – Nyár esti pompában

I. Tóth Mariann – Visszapillantás

III. Oláh Attila – cím nélkül

2.2. „Helytörténet és helyi közösség” - Helytörténeti konferencia és módszertani szakmai továbbképzés 2025. május 14.

Szentendrén, a Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtárban tartott vetített képes előadást Mlecsenkov László helytörténész **„A történelem legsúlyosabb folyami balesete Magyarországon (A Duna herminatelepi partjainál, 1917. április 11-12.)”** címmel. Az előadás visszanezhető itt: <https://www.youtube.com/watch?v=MCLHquTTS-M>

Alább közzétesszük a szöveges kivonatát:

A bolgárkertészek által is használt, majd a II. világháború során felrobbant egykori szivattyúház romjaitól nem messze látható az a bizonyos Csala-sziget, mely szintén helyi családról kapta a nevét és amelyhez Herminatelep egyik legborzasztóbb tragédiája fűződik, és amelynek paradox módon a létezését is köszönheti. Az eddig megjelent helytörténeti monográfiák egy Zrínyi nevű uszályról tesznek említést, amely cementes zsákokat szállítva futott zátonyra, előidézve azokat a mesterséges feltételeket, amely a sziget keletkezéséhez vezettek. Ez azonban csak részben igaz, viszont tartalmaz valóságmorzsákat is. A tragikus baleset idején alig több mint 200 lakója volt az akkor még Tökölhöz tartozó Hermina-majornak.

1917. április 11-én keddről szerdára virradó éjszaka Tétény magasságában végzetes tömegszerencsétlenség történt. A Zrínyi névre hallgató személyszállító hajó, amely fél órával korábban indul Budapestről, a Petőfi térről egy vontatóhajóval ütközött össze és alig másfél perc elteltével süllyedni kezdett. A személyhajó kapitánya egy zátonyra kormányozta járművét, megpróbálva növelni az utasok túlélési esélyeit.

Az esemény megrázta a korabeli közvéleményt, számos cikk és fényképes tudósítás mutatta be a részleteket. A mentés több órás késéssel kezdődött csak meg és az első híradások minimum 13 áldozatról szóltak: „A Dunagőzhajózási Társaság „Zrínyi” személygőzöse a tavaszi hajózás megkezdése óta Budapest és Belgrád közt bonyolította le a forgalmat. Régi típusú, négyszázhusz lóerős gőzös. A hossza ötven méter, a szelessége tizenhárom. 1869-ben építettek az óbudai hajógyárban. (...) egy év óta azonban a Budapest - Belgrád vonalra instradálták.

A Petőfi tér volt rendes kikötőhelye (...). Kedden este szokatlanul sokan szálltak hajóra. Különösen asszonyok és gyermekek voltak sokan, meg katonák, a kik húsvéti szabadságukat töltötték a fővárosban. A második osztályon rengeteg asszony volt, nagyjából piaci

árusok, a kik Kalocsáig, Paksig akartak utazni. Az ütközés pillanatában a hajóhídon Marinich Mario kapitány és Herczegh Sándor kormányos tartózkodtak. A kormánykereket Kék Károly harmadkormányos kezelte. Tizenegy óra után néhány perccel fedeztek fel hajóra utaló fényeket, de az ütközést már nem tudták elkerülni: A Ferencz-csatorna Részvénytársaság Viktória nevű vontatógőzöse a másodosztály társalgó helységénél találta el a Zrínyit. A kapitány egy alacsonyabb zátonyra kormányozta járművét, majd tisztikarával a pánikba esett utasok mentéséhez fogott. Lebocsátották csónakjukat, amellyel segítséget kértek a tétényi hajóállomásról. Ez az akció eredményesnek bizonyult, mert még három ladikkal értek vissza megmentőik. A gőzhajózási társaság két hajóját indította útnak a bajba jutottak megsegítésére."

A Viktória vontató csavargőzös 1894-ben épült. A hajóregiszter szerint a keresztségben FK 311, FK Roham és FK Victoria névvel is illették. 1895-ben tette meg első útját a Ferencz-Csatorna Gőzhajózási Rt. zászlaja alatt. Több mint két évtizeddel később az Atlantica Rt. tulajdonába került, s még abban az évben, 1917. április 10-én éjszaka Hárosnál összeütközött a DDSG Zrínyi gőzössel.

A vontató a szövetségesek bombázásainak esett áldozatul: ötvenéves korában, 1944-ben Budapesten találat érte és elsüllyedt. A háború után a hajót sok más társával együtt kiemelték, s a Folyamszabályozó és Kavicskotró Vállalat zászlaja alá helyezték. Április 21-én reggel tudták a hajótest víz alá került részét kiemelni a Dunából. Ezt követően a tragédia áldozatainak a száma megközelítette a 150-et. Öt lovaskocsi a Duna-partról a tököli temető halottasházába szállította a holttesteket, ahol dr. Andreánszky Jenő törvényszéki orvos negyedmagával végezte el az áldozatok személyazonosságának meghatározását. A korabeli tudósítás végtelenül szomorú sorokkal zárta sorait: „A kis tököli temető feketélik a Budapestről s vidékről érkezők seregétől, kik a halottak között hozzátartozóikat keresik. Keserves sírás az egész temető.” A két hajó összeütközése miatt közveszélyű cselekmény veszélye miatt indult meg a bűnvádi eljárás, amely azonban tekintettel arra, hogy az 1919. évi XV. számú néptörvény az 1918. október 31-ike előtt gondatlanságból elkövetett bűncselekmények üldözését közkegyelemből elengedte, megszüntetéssel végződött.

A korabeli tudósításokban nőttön-nőtt a beazonosításra váró áldozatok száma. Összesen 144 ember vesztett életét Magyarország történelmének legtöbb halálos áldozatát követelő folyami balesetében. Az anyakönyv rögzítette életkorukat, foglalkozásukat, családi állásukat

és lakhelyüket is. Földműves, vincellér, napszámos, kútfúró mester, kőműves, lókereskedő, szabómester, ács, borbélymester, paprikakereskedő, csizmadiamester, halász, szíjgyártó, asztalosmester, gépészkovács, műszövő mester olvasható a foglakozások között. Összesen 39 településre igyekeztek haza az áldozatok. A helységek egyike-másika még azonosításra vár: Budapest, Paks, Nagybodolya (ma: Horvátország), Gara, Dunaszentbenedek, Vaskút, Mohács, Fajsz, Tolna, Zombor, Bezdán, Palánka, Dunapataj, Kecel, Bátmonostor, Baja, Szeremle, Bajaszentistván, Újpalánka, Foktő, Kalocsa-Üszög, Németskér, Dunavecse, Apatin, Gönyű, Bácskertes, Dunaszekcső, Gombos, Gergyek (?), Bogyisló, Polt (?), Titel, Harta, Gerjen, Dunaföldvár, Apostag, Maráza, Őrszállás., Küllőd. Az áldozatok egy részét hazavitték, de több közülük Tökölön lett eltemetve. A „Mihácsi Hírlap” 1917. április 29-i számában megrendítő sorok jelentek meg erről: „Folyó hó 27-én délután díszes temetés vonult végiga város főutcáján. A Zrínyi egyik áldozatát, özvegy Schleichernét temették. Alig haladt el a gyászmenet, nehéz társzekerek zörögtek tompán végig a főutcán, az egyiken egy koporsó volt, a szegény Hazenauer Ádám sapkásé, a másik a Tonheiser malom szekere volt három koporsóval, melyekben Odenwald Jánosné, Ritzl Ferencné és fia feküdtek. Az utca népe komor megindultsággal nézte végig szomorú bevonulását azoknak, kik épen, egészségesen, életvidoran hagyták el otthonukat s hármas koporsóba zártan, megfásultan, holthidegen tértek oda vissza. Másfélszáz ember rettenetes halála fog-e elég megrendítő eset lenni ahhoz, hogy azok, kiknek lelkiismeretét annak terhe nyomja, megfelelő intézkedéseket tegyenek, hogy ily rémeset meg ne ismétlődhessék?” Több esetben előfordult, hogy anya és gyermeke is elhunyt a katasztrófában. Testvérpár (Dobler Katalin 21, Dobler Anna 15 éves Vaskút) is áldozatul esett. Volt példa házaspárra is sajnos a regiszterben. Kothencz József 49 éves dunapataji népfelkelő, az 59. honvéd ezredtől, egyébként asztalosmester volt az egyetlen katona áldozat. A hajósok közül is odavesztek néhányan: Kopasz Sándor nyugalmazott uszálykormányos Foktőről (53 éves). Vele együtt leánya, a 13 éves Julianna is életét veszttette. Bajcsi Viktor 28 éves hajós Gönyűről. Teibert Z. Ferenc 28 éves nős uszálykormányos Dunaszekcsőről. Sajti József 61 éves kazánfűtő Titelről. A legfiatalabb áldozat a 11 hónapos Ludvig Katalin volt Apatinról, akivel együtt hunyt el édesanyja, Ludvig Jánosné, Kilich Erzsébet is.

2009-ben egy magánbefektető lett új gazdája, aki elhatározta, hogy utasszállítónak építi a vízijárművet át. 2017-től „Roham” néven ismét a Dunai habjait szeli utasaival.

Bakó Gábor jóvoltából pont a Zrínyi gőzös horgonya megtalálható a Márai Sándor Közművelődési Intézmény előcsarnokában, mellette tartalmas és hiteles leírással.

*A Zrínyi gőzös horgonya Halásztelken, a Márai Sándor Közművelődési Intézmény aulájában.
Megtalálója: Bakó Gábor helytörténész-mérnök és fia Bakó Lóránd.*

2.3. Települési Értéktár díj létrehozása és adományozása 2025.08.20. Halásztelek, Malonyay-kastély

A Halásztelek Értéktár Bizottsággal célunk és feladatunk a városhoz kötődő értékek felkutatása, nyilvántartásba vétele, a helyi értékek ápolása. Az értéktár hozzájárul a lokálpatrióta szemlélet kialakításához, hagyományaink éltetéséhez, a nemzettudat erősítéséhez. Fontos kiemelni, hogy akkor lehet sikeres e kezdeményezés, ha minél szélesebb kört sikerül bevonni közös értékeink felkutatásába és együtt gondolkodva, együtt munkálkodva gyarapítjuk Halásztelek kulturális örökségét. Valamely értékhordozónak a listára kerülését bárki kezdeményezheti a bizottságnál, kellő indoklással alátámasztva. Eddig négy javaslatról hoztunk pozitív határozatot, melyeket augusztus 20-án, hagyományteremtő céllal, egy jelképes díjjal tüntettünk ki, sadtunk át az adott érték képviselőjének.

Épített környezet szakterületen:

- Halásztelki Árpád-házi Szent Erzsébet-templom
- Halásztelki Görögkatolikus Templom és a területén álló bizánci mozaik kereszt

Kulturális örökség szakterületen:

- Ganevné Székely Katalin népművészeti öröksége
- Halásztelki Mesenapok

2.4. Helytörténeti vándorkiállítás 2025.10.15. – 28. Halásztelek, Malonyay-kastély

Halásztelek önállóvá válásának 75. évfordulója alkalmából összeállítottunk egy 16 képből és a hozzájuk tartozó leírásból álló kiállítást. A paravánok két héten keresztül várták a látogatókat. Nagy Barnabás polgármester köszöntőjével nyílt meg e vándorkiállítás, amely az önkormányzat anyagi támogatásával és a Helyi Értéktár Bizottság szakmai felügyelete mentén valósult meg. A Halásztelek Értéktár Bizottság tagjai ezután vetített képes előadást tartottak az értékek rendszerezéséről és városunk történetéről.

A kiállítás bővíthető, jelenlegi változata 4 panelből áll: az első Halásztelek teremtéstörténetét foglalja össze, mely téma szorosan összefügg a Malonyay-kastély históriájával, ami a második eleme bemutatónknak. Harmadszor és negyedszer Halásztelek két országos szinten is egyedülálló nevezetességét mutatja be: a Csete György által tervezett Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templomot, illetve a helyi bolgárkertész közösség történetét.

Az esemény záróakkordjaként Halásztelek Bolgár Nemzetiségi Önkormányzatának tagjai átvették azt a díjat, amely a Bolgárkerék-emlékmű (2007) helyi értéktárba kerülését hivatott szimbolizálni.

A tárlat vándorkiállításként képzeljük el. A városunk területén működő oktatási intézmények vezetőivel folytatott megbeszélések során abban állapodtunk meg, hogy mind a Bocskaiban, mind a Hunyadiban megtekinthető lesz legalább 2-2 hétig. Emellett a hon- és népismeret, illetve történelemórák keretein belül Halásztelek történetével foglalkoznánk, amelynek a célja az, hogy a fiatalabb generációkhoz is közel vigyük lakóhelyük történetét.

Maga a kiállítás formátuma rugalmasan alakítható, örömmel várjuk az azzal kapcsolatos konstruktív javaslatokat. Szeretnénk újabb témákkal bővíteni azt: egyrészt a második világháború, Halásztelek fejlődésének későbbi évtizedei, illetve a településünk értéktárába bekerülő kincseink is lehetnek a jövőben tárgyai.

3. HATÁROZATOK

A HTÉB az Működési Szabályzata értelmében javaslatait és döntéseit határozat formájában hozza. A 2025-ös évben meghozott határozatok:

3.1. Utcanév javaslat

3.1.1. 3/2025_ HTÉBH_2025.10.31. határozat A Halásztelek Értéktár Bizottság javaslata a Halásztelek, 4507/1, 4507/12, 4507/20 hrsz-ú utcák elnevezéseire

A: Dr. Fazekas Ferenc (1942 – 1984) Halásztelek egyik első körzeti orvosaként jelentős szerepe volt városunk egészségügyi rendszere alapjainak letételében. Fontos volt számára a test és a lélek egysége, egészsége. A Magyar Pszichiátriai Társaság tagjaként kezdeményezte a "Négyszemközt az orvossal" lehetőségét, mert sok esetben egy kiadós beszélgetés is segít. Közszeretnek és köztisztelőnek örvendő személyét korai, tragikus halála akadályozta csak meg áldozatkész, emberközpontú tevékenysége folytatásában.

B: Perecsényi Zsuzsanna (-2021) 1977-ben vette át zenepedagógusi diplomáját. Ő volt a helyi művészeti iskola egyik megalapítója, vezetője. A művészeti iskolának is otthont adó C épület tervezésében és kivitelezésében is oroszánrészt vállalt. Az ő álmai alapján lettek kialakítva és megépítve a gyakorlótermek, a hangszerek beszerzését is irányította. Tudását, tapasztalatait megosztotta a kollégáival, tanácsaival, útmutatásával hozzájárult a szakmai fejlődésükhöz. Nagyszerű, összetartó csapatot épített az ütő tanzakos tanítványaiból. Velük és a családtagjaikkal igazi közösséget alkottak. Halásztelek kulturális életének is meghatározó személyisége volt. Tanítványai és a Bel Canto Kamarakórus (1995), amelynek alapítója és karvezetője is volt, Halásztelek csaknem valamennyi kulturális rendezvényén fellépett. A csehországi testvérvárosunkkal Rousínovval szoros kulturális kapcsolatokat ápolt. Rendszeresen szervezett zenetáborokat, koncerteket és próbákat. Tanítványai a zenei versenyeken sikeresen szerepeltek. 2022-ben posztumusz részesült Halásztelek Város Önkormányzatától a „Halásztelek Városáért” kitüntetésben.

C: Óváry Géza (1943 – 2023) A Bajánsenyéről származó képzőművész 1967-ben költözött Halásztelekre. Festőként, grafikusként, könyvillusztrátorként és szobrászként több művészeti ágban is maradandót alkotott. Önálló és közös kiállításai országsszerte és külföldön is

öregbítették városunk jó hírnevét. Aktív szerepet vállalt a halásztelki művészek közös gondolkodásában, a képzőművészeti alkotótábor munkájában. Hat évtizedes alkotói pályafutás során a művész először a klasszikus technikákat ismerte meg, e korról figurális képei, csendéletei vallanak. Hosszú művészi útja során megérintették a különböző stílusirányzatok, kubista, geometrikus formák is feltűnnek, és a szürrealizmus jegyében is született alkotásai. Az évek múlásával egyre jobban közelített az absztrakt ábrázolásmódhoz. Élete kiteljesedésével kialakult az eszközrendszere, amelyek gondolati világát jellemzően tükrözik. Megannyi jel és jelrendszer közvetíti gondolatait az emberről és a mindenségről. Mindig olyan technikát használt, amellyel mondanivalóját a legjobban meg tudta jeleníteni. Grafikák, tusrajzok, metszetek, festmények, fotográfika és számítógépes grafika jelzik az útját a másolástól az absztrakt alkotásokig. Munkáit mélyen átgondolta, azok humánus gondolatok nyomán születtek és egy őszinte ember képét mutatták fel: a művészi teljesítmény és az emberi kvalitások összhangját.

Javaaslatainkat a **Köznevelési, Kulturális és Sport Bizottság**, majd **Halásztelek Város Önkormányzatának Képviselő-testülete** megtárgyalta, Dr. Fazekas Ferenc és Óváry Géza utcanév javaslatunkat jóváhagyta, Perecsényi Zsuzsanna helyett Holakovszky László került elfogadásra.

3.2. Javaslatok elbírálása a települési értéktárba való felvételről

A HTÉB a hozzá beérkezett javaslatról 90 napon belül döntést hoz. A Bizottság ülését az elnök hívja össze. A munkába bevonhatja a város közművelődési szervezeteit, továbbá a területi szinten működő szakmai, egyházi vagy civil szervezeteket, valamint egyéb szakértőket. 2025-ös határozatok a hozzá érkezett javaslatokról:

3.2.1. 1/2025_2025.07.08. határozat a Halásztelki Szent László Görögkatolikus templom és a területén álló bizánci mozaik kereszt települési értéktárba való felvételéről

Benyújtó: Prodán Gábor

Szakterület megnevezése: **épített környezet**

A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 2314, Halásztelek (Térkép: 47.36363, 18.98215)
<https://www.openstreetmap.org/way/371575013>

A Bizottság érdemesnek találta a Halásztelki Árpád-házi Szent Erzsébet-templom felvételét a Halásztelki Települési Értéktárba, épített környezet szakterületen. **Indoklás:**

1982. november 19-én Árpád-házi Szent Erzsébet címünnepén szentelték fel Halásztelek római katolikus templomát, mely az organikus építészet egyedülálló alkotása, az ország

egyetlen jurtatemploma. A 16 sarokkal közrefogott gömbhéj, a magyar Szent Korona boltozatának formáját veszi fel, nyitott opeionja fölött kis szögben elfordított latin kereszttel. Ez a különleges templom 1978 és 1982 között épült, a római katolikus és a görögkatolikus hívek összefogásával, Szenderffy Ferenc plébános kezdeményezésére. Az épület kialakításában a tervező Csete György kozmikus világmodellje jelenik meg. A templom épülete ősi magyar sátorforma, szimbolizálva ezzel az égbolt és a föld találkozását. A hagyományos katolikus templomok térszervezésével felhagyva centrális teret alkot, ahol a félgömb kupola középpontjában helyezkedik el az oltár. A tér belső elrendezésénél az arany metszés szabályait alkalmazták. Az épület belső szerkezete – mintegy negatív formaként – a gömb formájú szentségházon jelenik meg. A nyíló rózsát szimbolizáló oltár a templom védőszentjének, Árpád-házi Szent Erzsébetnek a legendájára utal. Először egy kivágott fa tönkjéből szeretnék volna kialakítani, majd a ma is látható megoldást választották. A templom stílszerűen föntről kapja a fényt. Ahogyan Csete György írta: FÉNYTENGELY köti össze az Eget és a Földet, a napsugár bearanyozza a teret, melyben így örökké jelenvaló a karácsonyi üzenet. A hajdani miséző hely egyik művészi alkotása, egy szép tiroli Szent Erzsébet-szobor volt. A jurtatemplomnak is ez lett az ékessége, és ezért választották Szent Erzsébetet a templom védőszentjéül.

A halásztelki Árpád-házi Szent Erzsébet templom alkotói:

Kivitelező: Szenderffy Ferenc, Steer Antal, és Halásztelek lakói

Építész: Csete György; Statikus: Dulánszky Jenő

Szűz Mária szobor: Csikai Márta; Textíliák: Csete Ildikó

A „Szükségkápolnától az állandó templomig”¹ című, 2023-ban Mlecsenkov László által összeállított kiadvány szépen összefoglalja, illusztrálja és alátámasztja a fenti döntést.

¹ A kiadvány itt olvasható: <https://halasztelek.hu/letoltesek?q=&catid=304&view=frontsearch>

3.2.2. 2/2025_2025.10.10. határozat a Halásztelki Bolgárkerék települési értéktárba való felvételéről

Benyújtó: Miroslava Ivanova

Szakterület megnevezése: **ipari és műszaki megoldások**

A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 2314, Halásztelek Szent Erzsébet tér (Térkép: **é. sz. 47° 21' 48", k. h. 18° 58' 59"**)

A Bizottság érdemesnek találta a Halásztelki Bolgárkerék felvételét a Halásztelki Települési Értéktárba, ipari és műszaki megoldások szakterületen. **Indoklás:**

A bolgárkerék a bolgárkertészek által évszázadok óta a mezőgazdaságban a kertészeti növények termesztéséhez használt vízkiemelő szerkezet. A Bolgárkerék, mint emlékmű a halásztelki bolgárkertész közösségre való emlékeztetést szolgálja.

A Bolgárkerék helyi kivitelezésű, nagyszerű építmény, és kiválóan szimbolizálja a 19. század végétől Magyarországon megtelepedett bolgárkertészek munkáját, akik egy új zöldségtermesztési kultúrát honosítottak meg hazánkban. A vízkiemelő szerkezet egy eredeti bolgár műemléknek Magyarországon az egyetlen és hiteles másolata.

A Halásztelki Bolgárkerék alkotói:

Kivitelező: Reich László és fia

Koordináció: Kusev Nikola

4. JÖVŐBENI TERVEK

Közös értékeinkre hívjuk fel a figyelmet a 2026-ra szervezett eseményeinken is. Erősítjük az összetartozás élményét, a lokálpatrióta szemléletet. Bátorítjuk Halásztelek polgárait, hogy aktívan vegyenek részt a helyi közéletben, kutassák a fellelhető értékeket, ápolják azokat és teremtsenek újakat. A HTÉB várja tehát a javaslatokat a Települési Értéktárba. Kitűzött céljaink:

- Kezdeményezünk egy, a városban fellelhető értékeket összefoglaló kiadványsorozat létrejöttét elektronikus és nyomtatott formában is. A sorozat első kiadványa a Malonyay-kastély történetét dolgozná föl.
- Kapcsolatfelvétel Kiskunlacháza Város Értéktár Bizottságával a jó gyakorlatok átvétele céljából. Nagy tapasztalattal rendelkeznek e témában, városuk története a középkorig nyúlik vissza.
- Az információk megosztására a városi honlapon belül önálló „Halásztelki Települési Értéktár” fül szükséges.
- Lehetőséget adunk hírlevél feliratkozásra, ahol rendszeresen szolgáltatunk információt a témába. Jelentkezés: ertektarhalasztelek@gmail.com
- Lehetőség van csatlakozni Halásztelek Települési Értéktár Facebook csoportunkhoz: <https://www.facebook.com/groups/902153151426037>
- Testvérvárosaink értékeinek megmutatása Halásztelken, a mieink megmutatása náluk.
- Javasoljuk a Bizottság bővítését a Hunyadi és a Bocskai iskolák képviselőivel, így közvetlenül elérhetjük az ifjúságot.
- Vezetett körséta az értékeink mentén, állomásokkal, játékkal.
- Javaslat elbírálása a Malonyay-kastély települési értéktárba történő felvételéről.
- Javaslat elkészítése a halásztelki Árpád-házi Szent Erzsébet templom vármegyei értéktárba való felvételéről
- A 2022 októberében felújított és felszentelt háborús polgári áldozatok emlékműve (Bátki-sír) kiegészítése az újabb kutatási eredmények alapján.
- Az Incze-család kezdeményezése alapján a Hermina Étterem udvarán emlékhely kialakítása az ott szörnyethalt Bárki-család számára. Az április 3-i évforduló előtt való átadása és felszentelése.

- A 2025 végén átadott helytörténeti kiállítása bemutatása a helyi oktatási intézményekben.
- Az iskolák vezetőivel egyeztetve rendkívüli helytörténeti órák tartása.
- Emlékhelyek, sírhelyek, emléktáblák számbavétele.
- 1956 70 éves évfordulójára emléktábla a hősi halottunk emlékére a Dózsa György utcában.
- Pályázatfigyelés: pld.: a Hungarikum Bizottságon keresztül helytörténeti falinaptár kiadása.
- Három alkalmas sorozat a Nemzeti Művelődési Intézet támogatásával „Kincses Vármegyék Program” címmel. Csapatmunka, workshop a lokálpatrióták bevonásával.

Célunk, hogy segítsünk előmozdítani a kulturális egyesületek, a civil szervezetek, az oktatási intézmények és a lokálpatrióta szemléletű magánemberek részvételét városunk értékeinek feltárásában, ápolásában. A múltját, hagyományait ismerő, azokat éltető polgárok közössége virágzóbb, élhetőbb közösséget eredményez. Hiszünk benne, hogy a jövőben nagy fejlődésnek, értékek feltárásának és újak teremtésének lehetünk részesei.

Kelt, Halásztelek 2026.01.26.

.....

Diószegi Albert, elnök

.....

Kálóczy Béla

.....

Mlecsenkov László